

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 507/2023-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou slc partners s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 16, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1To/3/2022 z 23. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. augusta 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľ bol rozsudkom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. PK-1T/20/2020-4084 z 12. októbra 2021 (ďalej len „rozsudok“) uznaný vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 270 ods. 2 a 4 písm. b) Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 13 rokov, na výkon ktorého bol zaradený do ústavu s minimálnym stupňom stráženia. Zároveň mu bol uložený peňažný trest 5 000 eur a ochranný dohľad 1 rok.

3. Sťažovateľ si rozsudok prevzal 31. januára 2022, zákonná lehota na podanie odvolania preto začala sťažovateľovi plynúť 1. februára 2022 a skončila 15. februára 2022. Rozsudok nadobudol vo výroku o vine a treste právoplatnosť 16. februára 2022, pretože v zákonnej lehote odvolanie zo strany oprávnených subjektov podané nebolo.

4. Sťažovateľ 9. mája 2022 doručil špecializovanému súdu žiadosť podľa § 64 ods. 1 Trestného poriadku o navrátenie lehoty na podanie odvolania voči rozsudku, ktorú spojil s podaním odvolania. Svoju žiadosť doplnil podaním doručeným Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 20. mája 2022.

5. Najvyšší súd uznesením č. k. 1To/3/2022 z 23. júna 2022 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) žiadosť sťažovateľa o navrátenie lehoty podľa § 64 ods. 1 Trestného poriadku zamietol. Podľa § 316 ods. 1 Trestného poriadku odvolanie sťažovateľa proti rozsudku zamietol ako oneskorene podané. V odôvodnení okrem iného konštatoval, že z protichodných vyjadrení sťažovateľa a jeho obhajcu nebolo možné bezpečne ustáliť, či odvolanie chcel sťažovateľ skutočne podať vo vlastnej réžii alebo či sa spoľahol na tvrdenie obhajcu, že odvolanie podá obhajca v sťažovateľovom mene. S poukazom na zásadu *in dubio pro libertate* najvyšší súd vychádzal z tvrdenia sťažovateľa, že sa spoľahol na obhajcu, ktorý mu sľúbil, že odvolanie v jeho prospech podá. Dôvodné pochybnosti o tom, že odvolanie v jeho prospech nebolo podané, mohol sťažovateľ nadobudnúť už minimálne 21. marca 2022, keď sa po príchode do Brna vo večerných hodinách sťažovateľ dozvedel od známeho, že rozsudok je údajne právoplatný. Tieto pochybnosti boli zvýraznené ešte konštatovaním obhajcu v telefonickom hovore s odsúdeným 23. marca 2022, že na špecializovanom súde pravdepodobne zlyhal elektronický systém a že „*sú tam zmätky*“ a v spise nie sú žiadne doklady (zrejme odvolanie). Sťažovateľ bol 31. marca 2022 po svojom zadržaní na základe európskeho zatýkacieho rozkazu vypočutý pred Mestským súdom v Prahe, pričom bol oboznámený s obsahom európskeho zatýkacieho rozkazu vydaného špecializovaným súdom i s ostatnými okolnosťami a získal relevantné informácie, že Slovenská republika žiada o jeho vydanie na výkon trestu odňatia slobody v danej veci a že rozsudok je právoplatný. Ako osoba s právnickým vzdelaním musel nespochybniteľne s poukazom na informácie, ktorými už disponoval, pochopiť, že rozsudok je právoplatný. Najneskôr 31. marca 2022 preto odpadla prekážka, ktorá sťažovateľovi bránila podať odvolanie a 1. apríla 2022 v zmysle § 64 ods. 1 Trestného poriadku sťažovateľovi začala plynúť trojdňová lehota na podanie žiadosti o navrátenie lehoty. Sťažovateľ však o navrátenie lehoty požiadal až 6. mája 2022.

III.

Argumentácia sťažovateľa

6. Podľa sťažovateľa tvrdenie najvyššieho súdu, že osoba oprávnená na podanie odvolania aj pri spoľahnutí sa na ubezpečenie obhajcu, že podá opravný prostriedok, musí primerane okolnostiam prípadu vyvinúť aktivitu na ubezpečenie sa, či obhajca skutočne postupuje tak, ako sa dohodli, je absurdné a popiera samotný zmysel obhajoby, kedy má advokát povinnosť poskytovať obvinenému potrebnú právnu pomoc, na obhajovanie jeho záujmov účelne využívať prostriedky a spôsoby obhajoby uvedené v zákone a riadiť sa jeho pokynmi. Sťažovateľ obhajcu kontaktoval, a ten ho 22. marca 2022 uistil, že rozsudok nie je právoplatný a všetko je v poriadku. Akákoľvek ďalšia aktivita sťažovateľa by už bola suplovaním činnosti obhajcu. Ak by sťažovateľ podal žiadosť o navrátenie lehoty už po tomto okamihu, resp. v okamihu, keď mala odpadnúť prekážka podľa názoru najvyššieho súdu (31. marca 2022), tento jeho postup by vyvolával dôvodnú domnienku, že sťažovateľ vedel o nepodaní odvolania a týmto spôsobom sa snažil zneužiť navrátenie lehoty.

7. Skutočnosť, že sťažovateľ v minulosti získal právnické vzdelanie, nezakladá predpoklad, že by mal vyvinúť osobitnú aktivitu na kontrolu činnosti svojho obhajcu, a to aj po uistení obhajcu alebo dokonca, že by mal mať vôbec vedomosť o inštitúte navrátenia lehoty v tom čase.

8. Počas výsluchu sťažovateľa Mestským súdom v Prahe 31. marca 2022 bol sťažovateľ upovedomený o nadobudnutí právoplatnosti rozsudku, pričom uvedenú skutočnosť okamžite rozporoval, keďže bol svojím obhajcom ubezpečený o tom, že rozhodnutie právoplatnosť nenadobudlo a ide o chybu v súdnom systéme.

9. Pri určení okamihu odpadnutia prekážky najvyšší súd postupoval striktno formalisticky, nevzal do úvahy objektívne okolnosti nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, ako aj objektívne okolnosti brániace sťažovateľovi podať žiadosť o navrátenie lehoty. Nie je objektívne možné predpokladať, že okamihom odpadnutia prekážky bolo ústne oboznámenie sťažovateľa Mestským súdom v Prahe o nadobudnutí právoplatnosti rozsudku za stavu, keď bol sťažovateľ advokátom 22. marca 2022 uistený, že odvolanie podané bolo, pričom pri jeho následnom zadržaní a vzatí do väzby 30. marca 2022 nebol oboznámený s dôvodmi nadobudnutia právoplatnosti rozsudku a nemal prístup k informáciám ani k prostriedkom, ako napísať samotnú žiadosť, navyše nemal vedomosť o inštitúte navrátenia lehoty. Bližšie vedomosti nadobudol prvýkrát až po návšteve svojej dcéry.

10. Najvyšší súd vylúčil aplikáciu ustanovenia § 64 ods. 1 Trestného poriadku nesprávnym formalistickým výkladom.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy uznesením najvyššieho súdu, ktorým bola žiadosť sťažovateľa o navrátenie lehoty na podanie odvolania proti rozsudku zamietnutá, v nadväznosti na čo bolo zároveň zamietnuté aj odvolanie sťažovateľa proti rozsudku ako oneskorene podané. Sťažovateľ namietal, že najvyšší súd nesprávne ustálil moment odpadnutia prekážky, ktorá mu bránila podať odvolanie.

12. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal aj porušenie práva garantovaného v čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čo sa však do petitu ústavnej sťažnosti nepremietlo, preto túto námietku sťažovateľa ústavný súd považoval iba za súčasť jeho argumentácie.

13. Ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecného súdu tak môžu byť predmetom

kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neutržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 581/2015).

14. Za zjavne neopodstatnený návrh možno považovať návrh na začatie konania, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

15. Podľa § 64 ods. 1 Trestného poriadku ak obvinený, jeho obhajca, poškodený alebo zúčastnená osoba zmešká z dôležitých dôvodov lehotu na podanie opravného prostriedku, povolí jej orgán, ktorému patrí rozhodovať o opravnom prostriedku, navrátenie lehoty. O navrátenie lehoty môže oprávnená osoba požiadať do troch dní od odpadnutia prekážky. Ak nebol opravný prostriedok ešte podaný, je potrebné ho so žiadosťou spojiť. Ak ide o odvolanie proti rozsudku, možno odvolanie odôvodniť ešte v lehote ôsmich dní od doručenia uznesenia o povolení navrátenia lehoty.

16. Najvyšší súd posúdil sťažovateľovu žiadosť o navrátenie lehoty na podanie odvolania ako podanú po uplynutí lehoty stanovenej v § 64 ods. 1 Trestného poriadku. Dospel totiž k záveru, že momentom odpadnutia prekážky brániacej sťažovateľovi podať odvolanie bol 31. marec 2022, kedy sa najneskôr sťažovateľ dozvedel, že odvolanie proti rozsudku v jeho prospech obhajca nepodal. Sťažovateľ o navrátenie lehoty požiadal až 6. mája 2022, teda po uplynutí trojdňovej lehoty ustanovenej v § 64 ods. 1 Trestného poriadku, ktorá začala plynúť 1. apríla 2022.

17. Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd komplexne vyhodnotil okolnosti sťažovateľovej veci, k záveru o momente odpadnutia prekážky na podanie odvolania dospel poukazujúc na skutočnosť, že sťažovateľ už 21. marca 2022 získal informáciu od známeho, že rozsudok je údajne právoplatný, následne bolo zo strany obhajcu v telefonickom rozhovore so sťažovateľom konštatované, že na špecializovanom súde zlyhal elektronický systém, že sú tam zmätky a v spise nie sú žiadne doklady, a napokon bol sťažovateľ 31. marca 2022 pri vypočutí na Mestskom súde v Prahe oboznámený s obsahom európskeho zatýkacieho rozkazu, získal relevantné informácie, že Slovenská republika žiada o jeho vydanie na výkon trestu odňatia slobody v danej veci a o tom, že rozsudok je právoplatný. Pokiaľ za tohto stavu najvyšší súd dospel k záveru, že sťažovateľovi muselo byť najneskôr 31. marca 2022 zrejmé, že odvolanie v jeho prospech podané nebolo, napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno označiť za arbitrárne, ústavne nekonformné.

18. U sťažovateľa bolo dôvodné očakávať (aj s ohľadom na jeho právnické vzdelanie), že bude náležite obozretný pri vyhodnocovaní získaných informácií vyvolávajúcich pochybnosti o podaní odvolania proti rozsudku, berúc do úvahy závažnosť trestného činu, zo spáchania ktorého bol uznaný vinným, a výšku trestu uloženého mu rozsudkom za tento trestný čin a bude postupovať tak, aby bola žiadosť o navrátenie lehoty na podanie odvolania uplatnená včas.

19. Lehota na podanie žiadosti o navrátenie lehoty v zmysle § 64 ods. 1 Trestného zákona sa uplatňuje bez ohľadu na to, či obvinený má alebo nemá právnické vzdelanie, resp. plynie nezávisle na skutočnosti, či obvinený o existencii inštitútu navrátenia lehoty vedomosť má alebo nemá, keďže znalosť právnych predpisov, ktoré boli vyhlásené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, sa prezumuje.

20. Sťažovateľ okrem iného uvádza, že počas jeho väzby v Českej republike nemal prístup k prostriedkom, ktorými by bolo možné podať odvolanie a žiadosť o navrátenie lehoty. Súčasne však deklaruje, že vo väzbe zotrval do 27. mája 2022, keď bol prevezený na územie Slovenskej republiky. K uvedenému ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ podal žiadosť o navrátenie lehoty 6. mája 2022, teda počas trvania jeho väzby v Českej republike, čo samo osebe spochybňuje jeho argument o absencii prístupu k prostriedkom na podanie žiadosti o navrátenie lehoty a odvolania počas jeho väzby v Českej republike.

21. Namietané rozhodnutie najvyššieho súdu má dostatočný racionálny základ, interpretácia a aplikácia použitých ustanovení Trestného poriadku je v súlade s ústavou, prípadne aj s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

22. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom napadnutého základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neexistuje súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o jeho porušení. Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

23. Keďže ústavný súd nedospel k záveru o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavnú sťažnosť bolo potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú aj vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 50 ods. 3 ústavy.

24. Vzhľadom na to, že ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. októbra 2023

Robert Šorl
predseda senátu